

TƯ LIỆU MỚI VỀ HỒ VĂN HẢO nhà thơ Nam kỳ tiên phong trong phong trào thơ mới

Đoàn Lê Giang - Trương Diễm Phiến

Chân dung Hồ Văn Hảo

Hồ Văn Hảo nổi tiếng là nhà thơ Nam kỳ tiên phong trong phong trào Thơ mới (1932-1945). Nữ sĩ Mạnh Mạnh trong lần đăng đàn bảo vệ Thơ mới thường đọc thơ Hồ Văn Hảo – những bài như *Con nhà thất nghiệp*, *Tự tình với trăng*:

“Tôi xin bàn đến vài bài thơ mới của thi sĩ Hồ Văn Hảo. Tiếc rằng tôi không đủ thời giờ để nói đến các bạn hưởng ứng khác như Khắc Minh vân vân ... Bài thơ của Hồ Văn Hảo là *Tự tình với trăng* (đọc và chỉ nguyên tắc bài ấy) câu văn thật êm đềm mà rõ rệt, người xem bài này có thể vẽ ra một cảnh.

*Màn trời ai vén,
Để chị Hằng mặt thẹn đỏ
tươi tươi
Một nụ cười,
Ra chiếu xén lên...*

Tiếc là ý tưởng bài này có hơi cũ, tác giả chê cõi đời là “bể khổ trăm luân” không thiết gì đến đời, muốn lên ở cung trăng cho êm tịnh.

Nhưng bài sau thì lại khác hẳn. Ấy là bài *Con nhà thất nghiệp* mà người ta cho là chẳng phải thơ. Chỉ vì chẳng phải than thân trách phận, tả cảnh hoa tàn, nguyệt xế, suốt

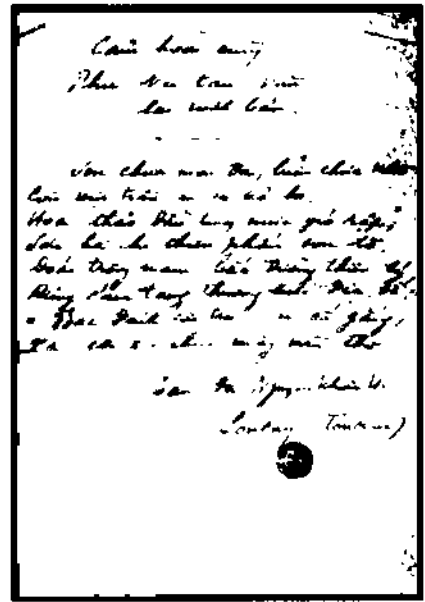
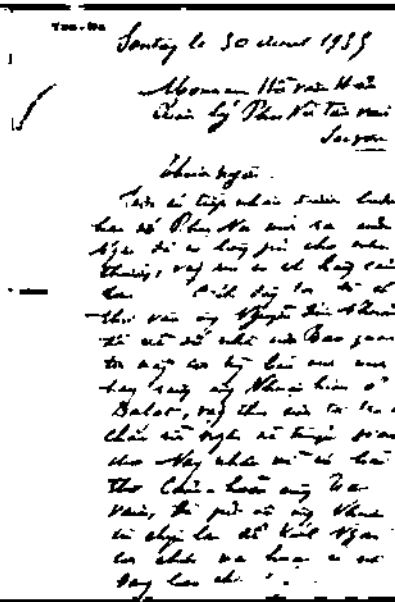
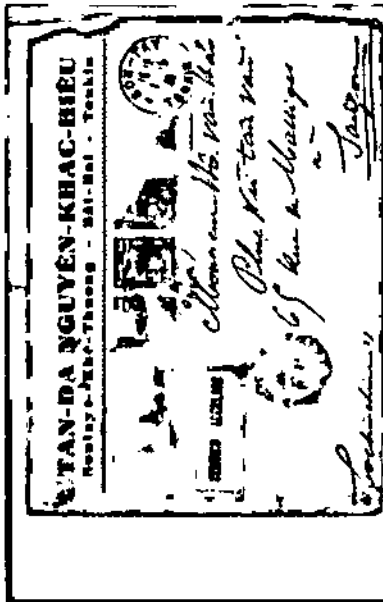
chảy chim ngậm mà là một cảnh thiết thực, một cảnh khổ có thực trong đời: người thất nghiệp.

Có lẽ trong thơ văn, người cu li ở trần quần vẫn là một động vật không có gì lãng mạn chẳng? Có lẽ cái bi kịch một người nghèo khổ phải đi ăn trộm “hụt”, chúng hay được la “ăn trộm”! rồi anh chạy trốn, kịch ấy không có gì lạ, đáng để ý chẳng? (đọc bài *Con nhà thất nghiệp* và phê bình). ”

(*Phụ nữ Tân văn* số 211 ngày 10-8-1933 và số 213 ngày 24-8-1933)

Thế nhưng người ta ít biết về cuộc đời. Mấy năm trước trên *Xưa & Nay*, tác giả Nguyễn Nhất Thống có viết về ông, nhưng chỉ cung cấp thêm vài thông tin rất hạn chế. Nhà sưu tầm sách cổ “Minh Sách xưa” có công bố thư của thi sĩ Tân Đà gửi Hồ Văn Hảo khi Hồ Văn Hảo làm việc ở *Phụ Nữ Tân Văn* – chắc là có cương vị quan trọng (ảnh). Đại khái cho đến nay những thông tin về Hồ Văn Hảo có thể tóm tắt như bài của Nguyễn Vy Khanh dưới đây:

Thi sĩ Hồ Văn Hảo cũng là tên thật: sinh ngày 14-2-1917 tại làng Tân Qui Đông, tỉnh Sa

Thư của Tân Đà gửi Hồ Văn Hào (tư liệu Minh Sách sưu)

Đéc (Đông Tháp bảy giờ). Ông bắt đầu làm thơ từ 13 tuổi và chính thức góp mặt trên thi đàn năm 1933, trong khi còn ở ghế nhà trường Trung học Mỹ Tho, nhờ sự khuyến khích và chỉ dẫn của Giáo sư Việt Văn Trần Văn Hương.

Hồ Văn Hào hưởng ứng bài *Tình già* của Phan Khôi bằng một loạt bài thơ mới, hoàn toàn mới về nội dung lẫn hình thức, đăng trên tuần báo *Phụ Nữ Tân Văn* năm 1933.

Hai bài thơ đầu của Hồ Văn Hào, *Tự tình với trăng* và *Con nhà thất nghiệp*, được nữ sĩ Nguyễn Thị Kiềm (Nguyễn Thị Mạnh Mạnh) đem trình bày và phân tích trong một buổi diễn thuyết sôi nổi tại nhà Hội Khuyến học Nam kỳ.

Năm 1934, ông đỗ bằng Thành Chung, đồng thời chiếm giải nhất cuộc thi thơ bằng Pháp văn do Nha Học Chánh tổ chức. Năm 1935, cộng tác với Cao Văn Chánh tục bản tờ *Phụ Nữ Tân Văn*, nhưng ít lâu sau báo bị đóng cửa (chấm dứt ở số 273, 21-4-1935) vì những bài đã kích và châm biếm Phạm Quỳnh, lúc bấy giờ là Thượng thư ở triều đình Huế. Năm 1936, đỗ Thủ khoa Kế toán Phòng Thương

Mại Sài Gòn, giúp việc tại Đông Dương Ngân hàng từ đó đến năm 1945.

Năm 1945, ông tham gia kháng chiến và bị Pháp bắt giam ngày 23-9-1945. Năm 1948, lại bị sở Mật thám quản thúc tại Cam Bốt.

Năm 1950, xuất bản tập *Thơ Ý*. Từ đó về sau sống với nghề kế toán.

Năm 1968, Hồ Văn Hào sống ẩn dật ở đồng quê, vùng Chợ Lách (Vĩnh Long).

Gần đây qua nhà thơ Vũ Hồng, chúng tôi được biết những năm cuối đời ông về Chợ Lách, Bến Tre. Chúng tôi tìm về quê ông, nhờ thế biết thêm về cuộc đời sau Thơ mới của ông, cũng như chân dung của ông và một số hình ảnh, đi vật khác. Xin tóm tắt như dưới đây:

Hồ Văn Hào là tên thật, sinh ngày 14-2-1917, tại làng Tân Qui Đông, tỉnh Sa Đéc, nay thuộc tỉnh Đồng Tháp. Mất ngày 22-12-1985, tại ấp Đại An, xã Đại Nghĩa, huyện Chợ Lách, tỉnh Bến Tre, mất do bệnh già kéo dài.

Ngoài làm thơ, viết phê bình, Hồ Văn Hào còn biết đàn, thổi sáo.

Nghề nghiệp: Hồ Văn Hào từng làm Phó giám đốc công ty Xi măng Hà Tiên. Sau tiếp thu, ông làm Tổng giám đốc hãng dệt Vinatexco (ở Biên Hòa, Đồng Nai). Nhà ở gần rạp hát Kinh Đô, đường Hai Bà Trưng, Tân Định, Sài Gòn, có nhà lớn khang trang. Sau dời về quận Bình Thạnh, đường Hoàng Hoa Thám, Sài Gòn. Trong lúc đang ở Sài Gòn, ông về quê Chợ Lách mua đất rộng làm vườn và có thuê người ở chăm sóc thay ông, thời gian này ông lên xuống giữa Sài Gòn và Chợ Lách. Thời gian này là lúc cuộc sống của ông rất giàu có và sang trọng, có người đưa rước.

Sau đó ông về sống luôn nơi Chợ Lách và có thời gian rất khó khăn về vật chất và bệnh qua đời tại đây.

Vợ ông là bà Nguyễn Thị Thiện (1920-2003), quê Mỹ Tho. Hồ Văn Hào có bảy anh chị em và sáu người con (Hồ Hải Tâm, Hồ Hải Thanh, Hồ Liên Hương, Hồ Thanh Sơn, Hồ Hải Lượng, Hồ Hải Minh). Cháu nội Hồ Văn Hào là Hồ Hải Trí hiện sống ở Chợ Lách, Bến Tre cũng biết làm thơ như ông. ■